

Ε. Χ. Γονατάς, «Οι αγελάδες», *Οι αγελάδες*, Αθήνα 1963

Καθόμαστε σ' ένα υπαίθριο καφενείο: πέντ' έξι καρέκλες αραδιασμένες στην όχθη ενός μικρού ποταμιού και πιο πέρα, κάτω από ένα πλατάνι, μιά παράγκα πνιγμένη στις περικοκλάδες, με την επιγραφή "Η μορφωμένη Αράχνη". Πίνουμε το ούζο μας βλέποντας τις πέστροφες να πηδάνε κάθε τόσο δυό-δυό έξω απ' το νερό, που αφρίζει σαν άσπρο στεφάνι γύρω στ' αστραφτερά τους κεφάλια. Αμίλητοι χαιρόμαστε τη γαλήνια ομορφιά του τοπίου.

Μα δεν περνάει πολλή ώρα και τρεις βροντερές εκρήξεις στη γραμμή τραντάζουν τα ποτήρια στα τραπέζια και με ξεκουφάνουν. Ξυπνώ από τη ρέμβη μου αναπηδώντας στην καρέκλα. Κάτι τζάμια ακούγονται να σπάνε μακριά σ' ένα χτήμα· φωνές και βλαστήμιες εξιδανικευμένες απ' την απόσταση ταράζουν για λίγο την ησυχία. Ύστερα πάλι σιωπή. Οι άλλοι γύρω μου —άνθρωποι του τόπου— ατάραχοι, σα να μην άκουσαν τίποτα, συνεχίζουν να ρουφάνε γουλιά-γουλιά το ούζο τους σφουγγίζοντας με το χέρι τις στάλες πού κρέμονται στα μουστάκια τους. Στα μαλλιά τους πετάνε μεγάλα δειλινά κουνούπια. Δεν κρατιέμαι και γυρίζω σ' αυτόν που κάθεσαι πλάι μου. Φοράει μενεξελιά ράσα.

"Πάτερ", ρωτάω, "τί συμβαίνει; Άκουσες τις κανονιές;".

Ο παπάς πολέμαγε να σπρώξει με τα παχουλά του δάχτυλα μέσα στο φαρδομάνικό του ένα κοτόπουλο πού όλο έβγαζε το κεφάλι. Χωρίς να με κοιτάξει, μου λέει:

"Ο θεός, τέκνον μου, τιμωρεί τους φιλάργυρους βουκόλους".

Ύστερα βλέποντας πως το πουλί ησύχασε κι έπαψε να μπαινοβγαίνει στα μανίκια του, σηκώνεται και μου γνέφει να τον ακολουθήσω. Οι άλλοι ούτε μας προσέχουνε καν. Περνάμε πίσω απ' την παράγκα του καφενείου, μέσα από 'να φράχτη με κολοκυθιές φορτωμένες πορτοκαλιά λουλούδια, μεγάλα σαν χάλκινες τρουμπέτες, και βγαίνουμε σ' ένα απέραντο χωράφι με πολλές στέρνες. Ακούγονται ζώα πού ξεφυσάνε ρουθουνίζοντας. Πηγαίνουμε από στέρνα σε στέρνα. Είναι όλες βαθειές, χωρίς νερό, και στον πάτο γυρίζουν αγελάδες με καστανό τρίχωμα. Σκύβουν κάθε τόσο το χοντρό σβέρκο τους στα παχιά και μασουλίζουν. Οι κοιλιές τους τεράστιες πετάγονται έξω απ' το κορμί ολοστρόγγυλες και πρησμένες.

"Αυτές εκεί πρόσεξέ τες καλά, τώρα πού σηκώνουν την ουρά να διώξουν τις μύγες", μου λέει ο σύντροφος μου.

Κοιτάζω και βλέπω χωμένο βαθιά στον πισινό τους από 'να μεγάλο άσπρο φελλό. Λουριά περασμένα κάτω απ' τα σκέλια και την κοιλιά και σφιχτοδεμένα στη ράχη τους, κρατάνε γερά στη θέση του το φράξιμο, που να μην μπορεί με τίποτα να το πετάξει το ζώο.

"Με το σύστημα αυτό", μου εξηγεί, "που αποκλείει στις αγελάδες να διώξουν απ' τον οργανισμό τους τ' ανεπιθύμητα περισσέματα της τροφής, οι βουκόλοι πιστεύουν πως θα καταφέρουν να τις παχύνουν γληγορότερα. Δεν εννοούν ν' αφήσουν ούτε ένα σπειρί κριθάρι να βγει από μέσα τους αχώνευτο. "Είναι κι αυτό ζυγισμένο στη ζυγαριά του εμπόρου και το πληρώσαμε", λένε, "δε μας το έδωσαν χάρισμα!".

"Και τα ζώα δεν ανακουφίζονται ποτέ;", τον ρωτάω, κοιτώντας με οίκτο τις αγελάδες που με τις χειλάρες τους αρπάζουν κάτι μακριά χορτάρια φυτρωμένα εδώ κι εκεί στους τοίχους της στέρνας.

"Πώς! Κάθε είκοσι, είκοσι πέντε μέρες, μόλις τους λύσουν τις ζώνες που τους φοράνε. Έχω δει πολλές ν' αντέχουν και πάρα πάνω. Μα είναι κι άλλες πού απ' την πέμπτη κιόλας μέρα αρρωσταίνουν βαριά: αρχίζει ή κοιλιά τους και τουμπανιάζει, φουσκώνει φουσκώνει σαν μπαλόκι μέσα σε λίγα λεπτά, κι αν δεν τις προλάβουν, μπάμ!, σκάνε ξαφνικά και κομματιάζονται στον αέρα με τρομερό θόρυβο, σαν οβίδες".

Εκείνη τη στιγμή ακούστηκαν βήματα. Δυό άνθρωποι αξούριστοι, με λερωμένες κοντές ποδιές πάνω απ' τα γόνατα, πλησιάζουν τη στέρνα. Είναι βουκόλοι.

"Να μη μας δουν", μου λέει σιγά ο παπάς. "Είσαι ξένος και μπορεί να τους περάσει απ' το μυαλό πως σ' έφερα επίτηδες εδώ να κλέψεις το σύστημα τους".

Κρυβόμαστε γρήγορα πίσω από την πεζούλα. Οι κτηνοτρόφοι κατεβαίνουν τα σκαλιά και μπαίνουν στη στέρνα. Ο ένας, βαστώντας μιά μεζούρα, πηγαίνει από γελάδα σε γελάδα και παίρνει την περίμετρο της κοιλιάς της. Ο άλλος, στο θαμπό φως ενός φαναριού, σημειώνει σ' ένα τεφτέρι.

"Τους έχει πιάσει πανικός", μου ψιθυρίζει πάλι ο παπάς. "Μαζί με τα τρία σημερινά, τα θανατηφόρα κρούσματα έφτασαν τον αριθμό έντεκα αυτό το μήνα. Υπάρχει θεός από πάνω και βλέπει. Έχουν ανησυχήσει πολύ και προσέχουν. Εξετάζουν τώρα για περισσότερη ασφάλεια πιο συχνά το κοπάδι τους, μήπως κι η κοιλιά των ζώων ξεπεράσει άξαφνα το όριο αντοχής".

Άμα τέλειωσαν το μέτρημα, οι βουκόλοι ανέβηκαν και τράβηξαν σε άλλη στέρνα. Τότε βγαίνουμε κι εμείς απ' τον κρυψώνα και γυρίζουμε από τον ίδιο δρόμο σκεφτικοί και αμίλητοι.

Άκρη-άκρη στο χωράφι γυαλίζει μιά μεγάλη καλύβα δίχως παράθυρο, στημένη με ντενεκέδες. Έχει αντίς για πόρτα ένα στρογγυλό άνοιγμα. Απόξω άλλοι δυό βουκόλοι, με τα ίδια αξούριστα μούτρα αλλά με ποδιές πού κρεμάνε ως τις φτέρνες τους, σκύβουν πάνω σ' έναν μακρύ ξύλινο πάγκο όπου είναι απλωμένα κομμάτια ματωμένες προβιές. Με μεγάλα μαχαίρια τις καθαρίζουν.

"Πιο σιγά", μου κάνει ο παπάς. "Να αυτοί που έχασαν τρία ζώα σήμερα τ' απόγεμα. Μετράνε τις ζημιές και βράζουν από το θυμό τους. Σε λίγο, μόλις φανεί το φεγγάρι, θα βγάλουν τ' απομεινάρια των ζώων απ' την καλύβα και θα τα θάψουν. Δε θέλουν να τους βλέπει κανείς. Όταν αγριεύουν δεν αστειεύονται".

Προχωράμε σιγά στις μύτες των ποδιών και φεύγουμε ανάλαφρα σα φαντάσματα. Περνώντας το σύνορο του χωραφιού αρχίζω και ξαναβλέπω το ποτάμι. Μεγάλα φύλλα ταξιδεύουν πάνω του αργά. Μέσα στην ησυχία ακούγονται γύρω μας μόνο τα φτερά των κουνουπιών και τα βήματα μας που καθώς περπατάμε τσακίζουν κλαδιά και κοτσάνια.